

nose između Hrvata i Srba nego i na odnose između Hrvata i Crnogoraca, Srba i Crnogoraca npr. Otvarajući svoje stupce problema »malih« na-

roda, »Kritika« bez sumnje ima budućnost. Ona je i u našem gradu osvojila velik broj čitalaca.

I. P.

SVESCI 15

Zagreb 1969.

Svesci, časopis Centra za koncilnska istraživanja, dokumentaciju i informacije »Kršćanska sadašnjost« (Zagreb, Marulićev trg 4), upoznaju nas, iz broja u broj, s novijom teološkom misli i postkoncilskim gibanjima u zapadnom svijetu. U ovom, kao i u prijašnjim brojevima glavni dio časopisa donosi prijevode iz stranih revija. Ovaj put je najviše zastupljena *Bibel un Liturgie*. Na prvom mjestu se nalazi članak Hildebranda F. Merkla (prijevod iz spomenutog časopisa, 39, 1966) *Pastoralni aspekti eshatološke poruke*. Pisac, i sam dušobrižnik, raspravlja o suvremenom navještanju i širenju evanđeoske poruke. Zanimaju ga središnje pitanje: »Kada i gdje može danas Božja riječ biti djelotvorno i životno navješćivana?« Njemu je jasno da izlaganje Evanđelja mora imati veze sa stvarnim životom. »Nije za čovjeka, kaže on, interesantna prošlost, pa ni Kristova, nego sadašnjost, kako će on danas izaći na kraj sa svojim trpljenjem, svojim grijehom, svojom tjeskobom, sa svim mrakom svoga života. Za njega ima značenje ono što mu je od spasenja i milosti ponuđeno danas, hic et nunc.« Dalje slijedi (opet prijevod iz *Bibel und Liturgie*, 39, 1966) članak R. Schnaekenburga: *Živjeti iz nade*. Pisac tumači Pavlove egzistencijalne misli iz Rim. 8. »Nada je, kaže, temeljno kršćansko držanje koje ide u našu sadašnju egzistenciju u ovom svijetu između početnog spasenja i dovršenja, između vremenâ.« Članak *Nekoliko misli o ljudskoj naravi* — Svesci prenose iz *Bogoslovnog Vestnika*. U njemu Vekoslav Grmič tumači značenje riječi narav. Pisac posebno raspravlja o pojmu naravi prema enciklici *Humanae vitae*. Radi se, dakako, o

ljudskoj naravi. Enciklika, smatra V. G., daje naravi značenje koje joj je davala grčka i rimska filozofija. »Za takvo poimanje naravi značajno je naglašavanje njezine 'vječne' nepromjenljivosti.« »Međutim, napominje pisac, ipak moramo biti pravedni i priznati da već Aristotel, a slijedeći njega i sv. Toma poznaju također dinamičniji pojam ljudske naravi.« U članku se, dalje, ističe biblijsko »cjelovito gledanje na čovjeka«. Pisac na koncu smatra da bi bilo moguće »raširiti pojam ljudske naravi.« »Možda će, kaže on, razvitak glede poimanja ljudske prirode ići sličnim putem kakvim je išao razvitak crkvenog poimanja u vezi s istinom 'extra Ecclesiam nulla salus'. Pojam Crkve se, naime, veoma raširio. Neće li se raširiti također pojam ljudske naravi?«

U mapisu *Kako je lijepa, Gospodine, istina* (prijevod iz Appels au Seigneur) L.—J. Lebrez poetično slaviti Gospodina i njegovu istinu. Zatim slijedi napis *Liturgija malih zajednica* (prijevod iz *Bibel und Liturgie*, 1969) Crkvi je potrebna, ističe Norbert Höslinger, liturgija malih zajednica, da je kršćanin »doživljava u svojoj neposrednoj sredini«. Iz revije *Teologisch-praktische Quartalschrift* (117, 1969) Svesci prenose članak Aloisa Stögera: *Bratski poredak među kršćanima*. Autor na temelju Biblije raspravlja o kršćanskom bratstvu. Posebno ističe životni smisao te biblijske riječi. Članak A.—M. Henrya *Rastavljeni u novom braku i kršćanska zajednica* uzet je iz *Parole et Mission* (12, 1969). Riječ je o vjernicima koje je život doveo i do toga koraka. Težak je to problem koji iz dana u dan postaje sve teži. Velik broj rastavljenih stupa ponovo u bra-

čnu zajednicu, i ne želi napustiti vjeru i Krista. Kako pomoći tim ljudima? Pisac upravo razmišlja o tom problemu. »Moglo bi se, smatra on, više voditi računa ne samo o objektivnim formama »ženidbe« za koju se traži da bude proglašena nevaljanom nego i o subjektivnoj strani osoba koje su brak sklopile, o zrelosti ili nezrelosti njihove prve odluke, o njihovim istinskim nakanama, imajući pred očima sav njihov život, dublje od gole faktične izjave izrečene ustima.« Crkvena zajednica, smatra pisac, ne smije se držati licemjerno prema takvim slučajevima. Svi smo mi grešnici. U članku *Crkva mjesto liturgijskog skupa* (uzetog iz *Aggiornamenti sociali* XX, 1969) Giovanni Alessandri piše o značaju i ulozi liturgijsko-sakralnog prostora. Crkvena zgrada, ističe on, mora biti zamišljena »u vidu sastanka Božjega naroda okupljenog za čin bogoštovlja«. Joseph Ratzinger piše o *Smislu svećeničke službe* (prijevod iz *Geist und Leben*, listopad, 1968). Sam poziv svećenika određuje njegovu službu. Svećenik mora služiti »riječi Božjoj u Crkvi«. Navještanjem euharistijskog slavlja svećenik »uprisutnjuje Krista«. Odatle njegova uloga i značaj, naglašava pisac.

U odjeljku »Znakovi i gibanja« Svesci donose *Notu nadbiskupije Olinda i Recife* u povodu smrti studentskog katehete Antonia Henriquea Pereira Neto. Zatim prenose iz lista *Publik* (38, 1969) intervju K. Rahnera: *Novi crkveni mentalitet*. Nasuprot »svijetu jasnih struktura«, koji je doveo do juridičkih stanovišta »Denzinger-teologije«, upozorava glasoviti teolog, javlja se novi mentalitet u Crkvi. To je mentalitet Drugog vatikanskog sabora. O *Crkvi u Španjolskoj*, zapravo o previranjima unutar španjolske orkvene zajednice, s posebnim osvrtom na hijerarhiju i režim piše Juan Arias (prijevod iz *Testimonianze*, 12, 1969). Zanimljivo je kako u jednoj od najkonzervativnijih zajednica Crkve izbijaju tako oštri sukobi i razmirnoilaženja između hijerarhije, svećenstva i laika. U *Tragediji Bijafre* (prijevod iz *Aggiornamenti sociali* XX, 1969) dan je pregled povijesti tragičnih događaja u toj ojađenoj zemlji. Na kraju Vla-

dislav Kušan donosi kratke podatke o našem umjetniku Ivi Režeku.

U rubrici »*Riječ i oblik*« Branko Lazarin piše o modernoj glazbi: *Musica nova*. Danas se postavlja problem »tehnifikacije umjetnosti«. To se posebno opaža baš na području glazbe. U težnji da uskladi zvučnosti, kompozitor je danas posebno zaoкупljen tehnikom glazbe. U *Otimanju ponoru* Ljiljana Matković se osvrće na svoju omiljelu pjesnikinju Jacquelineu Frédéric Frié. Spisateljica se trudi da u pjesničkoj nedorečenosti misli i osjećaja, u dubinama bića i transcencijci riječi, — što joj, čini se, polazi za rukom — pronade unutarnje niti biblijsko-kršćanske poruke. Josip Bratulić s napisom *Duhovno na rubu* piše o Kokšinoj *Hrvatskoj duhovnoj lirici*. Pisac ističe vrijednost antologije, ali žali što je autor ograničio *Hrvatsku duhovnu liriku* samo na katoličku duhovnost. Ton Smerdel nam predstavlja *Antologiju molitve u talijanskoj poeziji*. Riječ je o Volpinijevoj antologiji: *La preghiera nella poesia italiana*. Na nekoliko mjesta ovaj broj *Svezaka* prenosi iz *Testimonianze* misli E. Balduccia o postkoncilskoj Crkvi. Marija Barbarić-Fanuko zastupljena je u ovom broju *Svezaka* sa svoje *Četiri priče* uzete iz nedavno objavljene zbirke: *Jedna ptica pjeva u pustinji*.

U odjeljku »Ljudi i knjige« ponovo se javlja Ljiljana Matković sa svojim osvrtom na *Dubrovačke horizonte*, a Stipe Bagarić nas informira o *Neretljanskom skupu*, tj. o sastanku mladih pisaca u neretljanskoj dolini. O *Jeziku nove hrvatske Biblije* stručno i umjesno piše profesor K. Kosor. Vjekoslav Milovan referira o sastanku svećenika u Mariboru. Upoznaje nas s radom i organizacijom pastoralno-sociološkog vijeća Mariborske biskupije. Jerko Fućak se osvrće na *Uvodni hvalospjev* Pavlove poslanice Efežanima. Tumači biblijsko značenje pojedinih izraza. Isti nas pisac informira o *Novom prijepodu psalama* Papinske komisije. Matko Oršolić se upušta u temu *Marksizam i kršćanstvo*. Referira prema istoimenoj knjizi talijanskog filozofa Giulia Girardija. Autor se služi njemačkim izdanjem. U napisu *Tradicija i promjena u Crkvi* Mato Zov-

kić nas upoznaje s istoimenom knjigom J. P. Mlackeya: *Tradition and Change in the Church*. U članku »Apostolsko vjerovanje« ili »glavne istine« (2) T. Šagi-Bunić se osvrće na formulaciju vjerskih istina i čina vjere po našim molitvenicima i katekizmima, posebno u »Kruhu nebeskom«. Naš istaknuti teolog s pravom zamjera juridičkoj i manjkavoj formulaciji čina vjere u nekim našim izdanjima. U smislu koncilске teologije, ističe profesor Šagi-Bunić, najveći je manjak formulacije »što je (u činu vjere) izostavljena vjera (Crkva predlaže drugima da vjeruju)«. »To je, upozorava naš koncilski stručnjak, očevidna nadvlada juridizma u teologiji: tu je naglašena samo obveza pojedinog vjernika da se podloži »Crkvi«, tj. učiteljstvu, a uistinu bez potrebe je izostavljeno to da je i učiteljstvo u položaju vjerovanja a ne gledanja i znanja.«

U odjeljku »Odjeci i refleksije« profesor Vjekoslav Bajsić piše o odnosu Crkve i države kod nas, odnosno o položaju vjernika u Jugoslaviji. Profesor Bajsić nastoji dati stvarni odraz novih kretanja. On konstatira značajne promjene i misaono pristupa zaključcima: »No ipak je odlučujuće da se prilike mi-

jenjaju, priše prof. Bajsić. One iznose i pred Crkvu dnevno nove probleme koji se ne mogu više rješavati iz patetičnog držanja jedne narodne Crkve šutnje. U tim promjenama mora i Crkva postati Crkva inicijativa.« Daljna izlaganja se svode u slijedeću misao: »Zaključno bi se moglo reći da kršćanin u komunističkoj Jugoslaviji danas kao građanin, istina, posjeduje sva prava kao i njegovi sugrađani, ali ne iste šanse.« Pod naslovom *Naš katolicizam* Mato Mihčić se kritički osvrće na naše postkoncilске prilike. On bi želio vidjeti koncilski stil i koncilski duh, ali konstatira da je sve to kod nas manjkavo. Smatra da i tisak snosi krivicu za to. Uredništvo odgovara na njegov članak. J. Jurčev u ovom broju govori o postkoncilskim izrazima *progresivnost* i *koznervativizam*. I na kraju Jure Juras, u svom dugom članku *Kip domovine pred početak ljeta 1970.* — ponovno svraćajući pozornost na diskusiju s Antunom Ivanovim o »vjernicima-samoupravljačima«. Gospodin Juras iznosi svoje poglede na to svakako važno pitanje u okviru teološko-humanističkih principa osvrćući se istodobno na naše prilike i društveno-političko angažiranje suvremenog vjernika. D. Š.

POGLEDI 1

Časopis za društvena pitanja, izdavač Matica Hrvatska, Split, str. 218. Glavni i odgovorni urednik dr Srđan Vrcan

Znak je duhovne plodnosti i želje za novim zrenjem kad u jednoj sredini govor kulture postaje glasnjii. A upravo su časopisi i revije, barem u našim neurbaniziranim mediteranskim konstelacijama, klasični govor te kulture, bez obzira na odaziv. Jer, ako ne bude dovoljno poziva, još manje će biti odaziva. Poslije časopisa »Mogućnosti«, »Vidik«, »Gdje« i »Crkva u svijetu« grad Split je dobio još jednu značajnu govornicu ideja i prostor razgovora. Želimo da ove ideje izvire što više iz uvjerenja a

razgovor što dublje iz slobode. Jedino će tako ovaj poduhvat biti u razini kulture i ljudskosti. Događaj, dakle, od velike važnosti, posebno za prilike kad kultura mora oplemenjivati instiktive komercijalizma i stištavati osobne i zajedničke težnje egoizma.

Prvi broj je raznolik. Članke pišu Srđan Vrcan (*Umjesto uvodne riječi*), Andrija Dujić (*Javnost rada u socijalističkom društvu*), Stipe Šušvar (*Tekovine i ograničenja samoupravljanja*), Ivo Petrimović (*Moskovsko*